

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 03.07.2023

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu

mgr Iwony Klisowskiej

pt.: "Wpływ stanu odżywienia na sprawność funkcjonalną i ryzyko upadków w podeszłym wieku"

napisanej pod kierunkiem dr hab. Beaty Jankowskiej-Polańskiej

Wobec stałego wzrostu średniej długości życia i zwiększenia w populacji odsetka osób najstarszych, powyżej 80. roku życia, charakteryzujących starzenie się populacji, wyzwaniem współczesnej gerontologii jest wydłużenie przeciętnego czasu życia wolnego od niesprawności oraz poprawa jakości życia w okresie starości. Jednym z elementów pomyślnego starzenia się i starości jest zdolność do niezależnego funkcjonowania, a fundamentem samodzielności jest sprawność. Chociaż funkcjonalnej zależności nie można traktować jako konsekwencji fizjologicznego starzenia się, zjawisko to nasila się z wiekiem.

Pogorszenie zdolności funkcjonowania może być następstwem zaburzenia jednej sfery sprawności albo kilku komponentów jednocześnie. Niepełnosprawność fizyczna może być następstwem uszkodzeń narządu ruchu lub przewlekłych chorób narządów wewnętrznych, w bardzo znacznym stopniu ograniczających wydolność organizmu, niepełnosprawność sensoryczną powodują zaburzenia słuchu, wzroku i mowy, a niepełnosprawność psychiczną choroby psychiczne, zaburzenia osobowości i zachowania, upośledzenia umysłowe z niesprawnością intelektualną.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze w okresie ostatniego ćwierćwiecza obserwujemy w Polsce spowolnienie rozwoju demograficznego oraz znaczące zmiany w strukturze wieku jej mieszkańców. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem dzietności.

Po drugie starzenie się polegające na stopniowo narastającym w czasie rozwoju strukturalnych zmian wstecznych, których nagromadzenie upośledza czynność komórek, tkanek i układów, w pełni wpisuje się w biologiczne ujęcie niepełnosprawności. Następstwem starzenia się jest zmniejszenie rezerw czynnościowych poszczególnych narządów, układy funkcjonują na granicy swojej wydolności, a każde dodatkowe obciążenie poprzez ujawnienie ich niewydolności może ograniczać zdolności ruchowe i możliwości sprawnego funkcjonowania.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Wpływ stanu odżywienia na sprawność funkcjonalną i ryzyko upadków w podeszłym wieku” Pani mgr Iwony Klisowskiej jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 160 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, spisem tabel, rycin i załączników. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 49 stron maszynopisu i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę demograficznego starzenia się populacji, problemów pacjenta w podeszłym wieku oraz sprawności funkcjonalnej oraz jej składowych. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera szczegółowo cel pracy, hipotezy, zmienne oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełniają 24 tabele oraz 6 rysunków uszczegółwiających zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera liczne pozycje literatury krajowej i światowej.

Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo do tematyki pracy i zacytowane są w sposób prawidłowy

w treści pracy. Praca edytorsko jest bardzo staranna, czytelna, ilustrowana wieloma rycinami i tabelami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Celem ogólnym pracy było określenie związku pomiędzy stanem odżywiania a sprawnością funkcjonalną i ryzykiem upadków osób w podeszłym wieku z uwzględnieniem ich miejsca zamieszkania. Doktorantka sformułowała dodatkowo 8 pytań badawczych oraz postawiła 13 hipotez.

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu Nr KB – 124/2019. Badanie prowadzono w okresie od czerwca 2019 do maja 2021 roku w placówkach opieki instytucjonalnej: Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, Dom Pomocy Społecznej, Zakład Profilaktyczno-Lecznicy oraz środowisko domowe pacjentów. Do badania zakwalifikowano 338 pacjentów, którzy spełniali kryteria włączenia tj. wiek powyżej 60 roku życia, wyrażenie zgody na badanie. Kryterium wyłączenia stanowił brak możliwości dokonania pomiaru na wadze Tanita oraz zdiagnozowane głębokie zaburzenia poznawcze i brak zgody na badanie. W badaniu wykorzystano standaryzowane i autorskie narzędzia badawcze: Kwestionariusz oceny stopnia odżywiania MNA, Skalę podstawowych czynności życia codziennego ADL (skala Katza), Skalę oceny złożonych czynności życia codziennego IADL (skala Lawtona), Edmońską Skalę Kruchości, Test Tinetti POMA, Skalę oceny jakości życia WHOQoL AGE, Geriatryczną Skalę Oceny Depresji – wersja 15-punktowa według Yasavage'a oraz autorską ankietę która pozwalała na charakterystykę społeczno-medyczną pacjenta. U wszystkich pacjentów wykonano pomiary antropometryczne. Analiza statystyczna została dokonana z zastosowaniem prawidłowych testów zarówno dla uzyskanych danych jakościowych jak i ilościowych. Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę społeczno-demograficzną badanej grupy. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w licznych podrozdziałach, starając się odnieść do celu badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych uzyskanych przez Doktorantkę. Doktorantka wykazała, że na ryzyko wystąpienia nieożywienia wpływa wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie samotność,

wielochorobowość oraz przebywanie w placówce opiekuńczo-leczniczej. Występowanie niedożywienia wpływa na częstość występowania depresji i zespołu kruchości, obniżenia jakości życia oraz ryzyka upadków.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości zagadnienia.

Doktoranta po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału przedstawiła 8 wniosków końcowych. Wnioski są dobrze skonstruowane i odnoszą się do wcześniej założonego celu pracy. Dodatkowo w pracy Doktorantka zawarła implikacje praktyczne.

Z obowiązku recenzenta kilka dobrych uwag nie obniżających wartości pracy:

1. Czy oszacowano minimalną ilość respondentów w próbie we wszystkich badaniach własnych.
2. Bardziej czytelnym sposobem stosowania piśmiennictwa w pracach naukowych jest zastosowanie stylu Vancouver

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **mgr Iwony Klisowskiej** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć w przyszłości zastosowanie w pracy z osobami w podeszłym wieku.

Rozprawa doktorska **mgr Iwony Klisowskiej pt. "Wpływ stanu odżywienia na sprawność funkcjonalną i ryzyko upadków w podeszłym wieku"** spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 64, poz. 595, z późn. zm.). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im.

Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów
przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, reading "Agnieszka Młynarska". The signature is written in a cursive style and is positioned above a horizontal line.

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM
Kierownik Katedry Pielęgniarstwa

